

**Virgiliu Z. Teodorescu,
Întru cinstirea lui Ștefan Cel Mare și Sfânt***

Dr. Aurel PENTELESCU

În lumea științifică românească actuală, Virgiliu Z. Teodorescu (n. 1936) este recunoscut ca un specialist, poate cel mai bun între puținii specialiști în cunoașterea „biografiilor” monumentelor de for public de la noi. O vastă bibliografie pe această temă îl recomandă, citând selectiv: *Arcul de Triumf* (1995), *Cronică bucureșteană 1877-1878* (1997; cu un cuvânt înainte de Acad. Dan Berindei), *Mihail Eminescu – Simboluri ale cinstirii* (2000), *Monumentele Marii Unirii* (2000) ș.a. Am avut onoarea să scriu un *Argument* la această din urmă lucrare. Am înțeles atunci un fapt esențial: Virgiliu Z. Teodorescu are o concepție clară, extrem de simplă, și poate tocmai de aceea penetrantă, eficace asupra monumentelor de for public, ca realitate vie, necesară în viața de zi cu zi a oamenilor: ele sunt rezultatul unui proces, nu sunt lucruri întâmplătoare, exprimă o stare de spirit și tocmai de aceea sunt necesare, fac / trebuie să facă / parte din viața noastră cotidiană. Mai mult, realizarea lor trebuie să fie contribuția fiecăruia dintre noi. Deviza „Dați un leu pentru Ateneu”, în concepția lui Virgiliu Z. Teodorescu este esența civismului public în acest domeniu. Zice undeva: „Să se simtă fiecare părtaș la monumentul ce a fost ridicat”. Cât adevăr în aceste cuvinte copleșitor de simple, și permanent actuale!

Aș numi concepția lui Virgiliu Z. Teodorescu asupra monumentelor de for public ca fiind una „clasică”, dar, tocmai de aceea, extrem de actuală și mai presus de orice, benefică moral, material și juridic. La Oradea, în 1993, în Piața Unirii, pe locul unde s-a aflat

în perioada interbelică monumentul cu statuia ecvestră a Regelui Ferdinand I, demolată și distrusă de regimul hortist, a fost ridicată o statuie ecvestră a lui Mihai Viteazul. Privirea domnului întregitor de Neam și Țară este îndreptată spre inima Transilvaniei, iar toate din cele patru copite ale calului sunt bine înfipte în soclul statuii – semn de statornicie și al dreptului de a fi stăpân Domnul, pe pământul pe care calcă calul său. Ei bine, la realizarea acestei statui, în timp record, printre contribuabili, cu ponderea cea mai însemnată au fost militarii din municipiul Oradea, de la general la soldat. Pe mulți i-am auzind spunând: „Și eu am contribuit la statuia Viteazului”. Ceva mai emoționant nici că se poate! Cam în aceste coordonate, cu exemplul cunoscut de noi în municipiul Oradea, se înscrie concepția lui Virgiliu Z. Teodorescu asupra monumentelor de for public, incluzând, între altele, și modalitatea practică de realizare a fondurilor necesare – ca act moral de interes public de primă mărime / importanță.

Noua lucrare a lui Virgiliu Z. Teodorescu, *Întru cinstirea lui Ștefan cel Mare și Sfânt. Simboluri de for public dedicate memoriei sale*, continuă benefic eforturile de cercetare anterioare, oferind atât specialiștilor, dar mai cu seamă publicului larg, un îndreptar aproape exhaustiv în domeniu, un compendiu resimțit ca necesitate de mult în literatura de specialitate. În mod practic, avem la dispoziție inventarul simbolurilor de for public dedicate memoriei lui Ștefan cel Mare și Sfânt, vrednicul de pomenire Domn (comandant de oaste, administrator gospodar al țării, ctitor

*Editura
Economică,
colecția
„Divertis”,
București, 2004,
176 p. text și
ilustrații.

de lăcașe de cult, energic cârmuitor al norodului, iubit și urmat de acesta) al Moldovei în anii 1457-1504, adică 47 de ani, aproape o jumătate de secol!

Ca structură a cărții, textul de bază (circa 40 de pagini) este urmat (specific scrierilor lui Virgiliu Z. Teodorescu) de un ansamblu de 234 note (peste 80 de pagini), care prin acribia cu care au fost redactate conferă volumului atributul de îndreptar, de compendiu, unic în felul său, fiindcă este fixat în exclusivitate pe tema aleasă. Un număr de 38 de ilustrații, cu legende detaliate, încheie fericit lucrarea. La prima vedere, volumul pare simplu, la îndemâna oricui să-l alcătuiască. În realitate, acumulează ani de muncă asiduă de cercetare în arhive, biblioteci și pe teren. Cine nu se încrede în aceste afirmații, este poftit să încerce pe o temă similară!

Că lucrarea este o noutate în multe privințe, nu încapă nici o îndoială. „Povestea” fiecărui monument de for public dedicat memoriei lui Ștefan cel Mare și Sfânt de-a lungul anilor este relatată cu lux de amănunte, de la cupa de argint realizată în 1870

prin preocuparea studențimii române și depusă (cu țărâna din toate teritoriile românești) la mormântul Domnului, de la Putna, la serbările din august 1871, unde au participat Mihai Eminescu, Ioan Slavici ș.a., și statuia ecvestră ridicată la Iași, la 5 iulie 1883, pe platoul din fața Palatului Administrativ (azi modificat, amplificat Palatul Culturii) și până la ultimele monumente de for public, precum ansamblul de la Suceava (1977), cel de la Vaslui (1977) sau de la Bacău (2004). În acest sens, deosebit de semnificativă este odiseea statuii monumentale a lui Ștefan cel Mare și Sfânt ridicată la Chișinău în 1928, salvată prin evacuare în 1940 și „găzduită” temporar la Vaslui (1940-1942), repusă din nou în zona Pieței Centrale, pe locul inițial (soclul a fost dinamitat de sovietici), mutată dosnic în Grădina Publică, după război, readusă în 1990 pe vechiul loc unde se află și în prezent.

Așadar, o carte alcătuită academic, dar captivantă prin adevărurile cuprinse în ea. O recomand cu căldură cititorilor.